

carské penze i po své smrti své rodině, neboť, jak píše, je na pokraji hrobu, na hranici života a smrti. Spolu s díky za udělení řádu sv. Anny 2. stupně s korunou, věnuje mu výsledek své spisovatelské činnosti, a to např. Srbských lidových písní, Srbského slovníku aj. Pravda je, že ačkoli byl Vuk Karadžić Rusy ctěn jako Slovan a propagátor rusko-srbských vztahů, někteří mu vyčítali reformu srbštiny a jejího pravopisu, jež srbštinu podle nich vzdalují tradici a Rusku; obvykle se cituje anonymní stať, kterou s největší pravděpodobností napsal Nikolaj Greč, přítel a blízký spolupracovník Fadděje Bulgarina, rusko-polského spisovatele a agenta III. oddělení Tajné kanceláře Jeho Veličenstva Mikuláše I., roku 1824 na stránkách časopisu Syn otečestva (Vuk odpověděl v Danici roku 1826). Jiní napadali Vuka i po jeho smrti (A. F. Gilferding). V úvodní stati editora Boška Suvajdžiče se uvádí celá plejáda překladů Vukových prací do různých jazyků a pro Čechy je důležité, že mezi zmiňovanými slavisty tu najdeme jména J. Dobrovského, V. Hanky aj. Ruskými příznivci byli mj. Petr Prejs, I. Srezněvskij, M. Pogodin, N. Naděždin, O. Bodjanskij, N. Rumjancev.

Jako každé novátorské dílo i dílo Vuka Karadžiče naráželo na odpor i nepochopení už proto, že se pohybovalo mezi Skyllou a Charybdou Ruska a Rakouska, resp. velkého slovanského a germánského celku, jež měly pochopitelně odlišné zájmy. Suvajdžičova edice k Vukovu životnímu i tvůrčímu jubileu je významným syntetickým činem a důležitým dílem současné historicko-filologické slavistiky.

Ivo Pospíšil

NEODIŠLI, LEN ICH NESTRETÁVAME

Peter Korec a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Laco Zrubic (4. 10. 1931 – 24. 2. 2011)*. Posúdili Ján Cirák – Peter Liba. Malinovo: Vydal JUDr. Peter Korec vlastným nákladom, 2015, s. 7–76. ISBN 978-80-971915-9-7.

Peter Korec a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Andrej Červeňák (22. 5. 1935 – 11. 2. 2012)*. Posúdili Ján Cirák – Peter Liba. Malinovo: Vydal JUDr. Peter Korec vlastným nákladom, 2015, s. 7–75. ISBN 978-80-971915-9-7.

Peter Korec a kolektív: *Ladislav Ťažký, ťažký kaliber slovenskej literatúry. Spomienky na nedožitú deväťdesiatinu Ladislava Ťažkého (19. 9. 1924 – 2014)*. Posúdili Ján Cirák – Peter Liba. Bratislava: Vydavateľstvo Pozsony/Pressburg/ Bratislava – Peter Rašla, 2014. 134 s. ISBN 978-80-854746-1-9.

Miernou úpravou odpovede otca vypytujúcemu sa malému synovi z *Južnej pošty* Ladislava Balleka sa pristavíme pri troch publikáciách z editorskej dielne

Petra Korca, ktoré sú venované tým, ktorí sa od istého času prihovárajú súčasníkom slovom uloženým do odborných a umeleckých textov: *Laco Zrubec* (1931–2011), *Andrej Červeňák* (1932–2012) a *Ladislav Ťažký* (1924–2014).

Publikácie vyšli z iniciatívy priateľa a sponzora, ako sa sám označuje, Petra Korca, ktorý si prizval blízkych spolupracovníkov, priateľov a pamätníkov na to, ako to napísal na prebale k publikácii *Osobnosť Slovenska*¹ (Laco Zrubec, Andrej Červeňák): „*Chceme iba verejnosti pripomenúť, že sme vo svojom živote stretli takých priateľov, bolo nám s nimi dobre, boli nám príkladom vo svojej rozhladenosti a kultivovanosti a preto aj takto chceme vzdať hold ich pamiatke.*“

Život, záujmy a literárne dielo Laca (Ladislava) Zrubca zachytáva sociálne a empiricky motivovaná gnóma, podľa ktorej „*vždy tak bolo, že človek je tým, za čo ho pokladajú*“², a tak sa rozpomínanie na človeka, odborníka na archívne a historické dokumenty z regiónu Topoľčianok aj širšieho Slovenska a na kultúrneho činovníka, spájajú pre mnohých, čo ho poznali, predovšetkým s príbehmi Hrušovského hradu a grófy Alžbety Rákociovej. Zrubcov záujem o minulosť a prenikanie do času uchovaného v artefaktoch a archíviáliách, ho vymedzujú pre tých, ktorí mu boli blízki a spolupracovali s ním na oživení a hodnote *Almanachu Nitra* zvlášť od deväťdesiatych rokov, spájajú si ho s poslaním výskumníka v dejinách a minulosti³, kam popri raných a stredovekých výskumoch sa radí aj jeho hlboký záujem a rešpektované výsledky zo štúdií slovensko-maďarských vzťahov⁴.

Generačná náhoda, ale predovšetkým ľudské bliženiectvo a kultúrne porozumenie premenám, ktoré prinieslo posledné desaťročie minulého storočia do slovenských spoločenských a tvorivých umeleckých reálií, natrvalo zbližilo prostredníctvom umeleckej a odbornej literatúry a početných kultúrnych aktivít Laca Zrubca, Ladislava Ťažkého a Andreja Červeňáka, pritom génom loci sa im stala historická a kultúrna Nitra.

^{1a} KOREC, Peter a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Laco Zrubec (4. 10. 1931 – 24. 2. 2011)*. Posúdili Ján Cirák – Peter Liba. Malinovo: Vydal JUDr. Peter Korec vlastným nákladom, 2015, s. 7–76.

^{1b} KOREC, Peter a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Andrej Červeňák (22. 5. 1935 – 11. 2. 2012)*. Posúdili Ján Cirák – Peter Liba. Malinovo: Vydal JUDr. Peter Korec vlastným nákladom, 2015, s. 7–75.

² KOREC, Peter a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Laco Zrubec (4. 10. 1931 – 24. 2. 2011)*, Op. cit., s. 16.

³ Peter Korec v rozpomienke *Hrušovské truhlice* na Laca Zrubca vymenúva názvy jeho knižných prác, v ktorých látkou a tematikou dominuje staroslovienske obdobie, za všetky *Staroslovenské tragédie* (1995).

⁴ KOREC, Peter a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Laco Zrubec (4. 10. 1931 – 24. 2. 2011)*, *Tajomstvo dotykov*. Op. cit., s. 19.

V publikáciách sa opakovane zvyrazňuje ľudská zrelosť, ústretovosť, rozhladenosť, dôslednosť a záujem o ľudí nielen ako prejav ich vzájomného rešpektu, ale predovšetkým ako spôsob vyvažovania zložitých dejov z ich profesijných a osobných životov. Všestranný obdiv rozhladenosti, žičlivosti a vytrvalosti prejavovaný Andrejovi Červeňákovi sa skôr či neskôr v každom príspevku zachytí o „jeho“ výklad M. F. Dostojevského, o významnú rolu sna a senzibility v tvorivej práci aj literárneho vedca, o prieniky do hĺbky ľudskej psychiky a otvorenosť voči názorom i nazeraniu iných na výskumný problém, ktorému sa A. Červeňák sústredene venoval, alebo sa vyjadroval k tomu, čím sa prejavili iní v umeleckej tvorbe alebo vo svojom hlbšom záujme o tie okruhy vzdelania, ktoré patria do literárnej vedy a histórie. Napokon si ho práve oni uchovali ako profesora, ktorý sníval, písal a spieval o slobode⁵. Ladislav Ťažký zvažuje o tejto Červeňákovej osobnostnej výbave a spoločenskej zručnosti takto: „*Človek, ktorý má cit pre hudbu a spev, teda pre hru tónov a ich variácií a krásu hlasu a zvuku, pre symfónie i ľudovú hudobnú kultúru, je oveľa citlivejší aj ku hre so slovami, postrehne v nej hudobnosť, čiže nielen to, čo slová vypovedávajú, s čím nás oboznamujú, ale aj to, ako to predvádzajú, čím okrem obsahu nás tešia a pútajú.*“⁶

Literárny život dejinnej i súčasnej Nítry sa posledné desaťročia intenzívne sa spojil a rozvíjal sa vďaka Červeňákovej aktivite v Spolku slovenských spisovateľov, pri organizovaní početných vedeckých seminárov o literárnych javoch a autorských osobnostiach, ale azda najvýraznejšie pri obnovení a rozvíjaní hurbanovskej tradície spojenej s Almanachom Nitra: „*Zároveň sa snažil, aby sa v pre literatúru ťažkých časoch komercializácie nezabúdalo na skutočné hodnoty a ich nositeľov. Jeho štúdie života a diela Vladimíra Mináča, Jána Lenča, Laca Ťažkého a iných boli žriedlom osviežujúceho prameňa stále živého slova, ktorým títo majstri vládli počas vlastného života.*“⁷ Ivan Lалуha pripomína svoje spojenectvo s Andrejom Červeňákom azda najosobnejšie a pritom transparentne voči všetkému, čo zaujalo jeho pozornosť: „*Po čase som ho vnímal ako svojráznu slovenskú neskoro renesančnú osobnosť a slovenského Dostojevského. Ten bol jeho prioritou a prostredníctvom analýzy hrdinov jeho diel dvíhal našu úroveň a usmerňoval pozornosť na kľúčové vzťahy človeka a spoločnosti, v ktorej žil.*“⁸

Pri spomínaní na Laca Zrubca a Andreja Červeňáka sa do trojice vždy skôr či neskôr pripomenie Ladislav Ťažký, spomedzi nich práve on uzatvára tri dnes

⁵ KOREC, Peter a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Andrej Červeňák (22. 5. 1935 – 11. 2. 2012)*. Op. cit., 2015. *Ladislav Ťažký: Profesor Andrej Červeňák*, s. 26.

⁶ *Ibidem*, s. 33.

⁷ *Ibidem*, s. 45.

⁸ *Ibidem*, s. 53.

už dopísané knihy života mužov v službe vzdelanosti a človečiny, šírili ich, kade pomedzi ľudí chodili. Publikácia *Spomienky k nedožitým deväťdesiatinám Ladislava Ťažkého* s ústredným názvom *Ladislav Ťažký, ťažký kaliber slovenskej literatúry*⁹ má ten istý osobný a kultúrny zámer ako vyznania a spomínanie na zážitky, udalosti, stretnutia i poslednú rozlúčku so spisovateľom a publicistom Lacom Zrubcom a vysokoškolským pedagógom, rusistom a literárnym historikom Andrejom Červeňákom, ale iniciácia rozšíreného vydania venovaná Ladislavovi Ťažkému vznikla pri jeho nedožitom jubileu.

Z miest jeho života sa pripomenie viacero slovenských lokalít, naposledy Bratislava, ale aj jeho miesto odpočinku Veľký Klíž a výročné stretnania sa blízkych s myšlienkou, ktorá vzdoruje neúprosnému času: *Chýbaš mi – chýbaš nám*¹⁰. Publikáciu nasýtila popri dedikačných veršoch, reprodukciách písomností, ktoré mu zaslali činovníci doby dnes už vzácna fotodokumentácia, ktorá plynúcim časom nadobúda na jedinečnosti svojimi návratmi k usmiatej tvári a bielovlasej hlave. Vtedy, keď sa publikácia dostane do širšej kultúrnej verejnosti, jej prínosnosť bude zvýraznená ľudským profilom Ladislava Ťažkého, jeho životnými cestami a vojnovými strasťami, profesijným pôsobením, kultúrными a spoločenskými funkciami, literárnymi ambíciami, ale aj pripomienkou nenaplneného želania jeho súčasníkov: „Právom bol v januári 2010 slovenským PEN-klubom navrhnutý na Nobelovu cenu za literatúru [...]“, aby sa oživilo i to, že sa posledné roky zapájal do práce v organizácii Korene a Slovakia plus, bol obľúbeným a vyhľadávaným činovníkom v neformálnom pezinskom PI-klube¹¹.

Tri publikácie, ktoré sa slovom rozhodli vzdorovať realite a času, no znamenajú pre súčasníkov i nastupujúce generácie v kultúre, literatúre a spoločenských vedách aj čosi podstatnejšie: napomínajú živých, aby sa nevzdávali tých, ktorí boli pred nimi, lebo čím by sme boli bez nich a bez toho, čo zanechali našej prítomnosti?

Viera Žemberová

⁹ KOREC, Peter a kolektív: *Ladislav Ťažký, ťažký kaliber slovenskej literatúry. Spomienky na nedožitú deväťdesiatinu Ladislava Ťažkého (19. 9. 1924 – 2014)*. Posúdili Ján Cirák – Peter Liba. Bratislava: Vydavateľstvo Pozsony/Pressburg/Bratislava – Peter Rašla, 2014. 134 s.

¹⁰ KOREC, Peter a kolektív: *Osobnosť Slovenska. Andrej Červeňák (22. 5. 1935 – 11. 2. 2012)*. Op. cit., s. 124.

¹¹ Ibidem, prevzaté z prebalov publikácie.